Open brief aan Lena van Tijen, over Once an Alien bij de ROZENSTRAAT, Amsterdam

25.07.2023 | OPINION — Semà Bekirović

Issue no3
jun-jul 2023
tegen leeftijd

In haar film *Once an Alien* maakt Semà Bekirović samen met haar vader een reis door Bosnië. Herzegovina en de tijd. Na het bekijken hiervan schreef Lena van Tijen een open brief aan Bekirović, waarin ze opmerkt dat de film haar zodanig aan vragen herinnert dat een analytische beschouwing van de film onmogelijk wordt. Bekirović schrijft haar een brief terug.

Lieve Lena,

Dank voor je mooie brief, ik weet niet of ik op al je vragen een antwoord heb, maar ik ga mijn best doen.

Het spijt me dat mijn selectie boeken je het schrikken. Ik twijfelde of ik die boeken van Wren en Kaplan in de kast zou zetten. Anders dan jij kende ik het land dat ons verbindt niet. Voordat ik de film maakte was ik er nooit echt geweest. Om meer grip te krijgen op de complexiteit van de situatie heb ik een aantal boeken gekocht die verschillende perspectieven vertegenwoordigen. Grip heb ik er niet op gekregen, maar de boeken staan daar, naast Baltasić en Hemon, die een genuanceerder verhaal vertellen.

Brug over de Drina, van Ivo Andrić, heb ik ook gelezen. Ik wilde het ook in de boekenkast zetten, maar ik had het uitgeleend en ik weet niet meer aan wie. Het is inderdaad prachtig geschreven, maar ook dit boek wordt stereotypering verweten: Andrić, een Kroaat die zich later als Serf identificeert, is een boegbeeld voor Servische nationalisten. In 1992 werd een buste van Andrić vernield door een Bosniak, een aantal maanden later werden er tweehonderd Islamitische burgers vermoord op de brug over de Drina.

Je schrijft over je zomers in Kroatië, de taal die je niet wil kwijtraken, de herinneringen van je moeder. Het maakte me een beetje jaloers; als ik zelf op zoek ga naar een soort vaderland, kom ik in een mentale echokamer terecht. Mijn familie is na veel omzwervingen in Turkije beland. Ik heb, naast de Nederlandse, ook de Turkse nationaliteit, maar ik spreek ook die taal niet, en inmiddels is die tak van mijn familie over de hele wereld uitgewaaiend.

Een paar dagen geleden dronk ik koffie met een jeugdvriend. Hij vertelde dat hij een aantal keer in Israël was geweest, waar zijn vader vandaan komt, maar dat hij nooit een gevoel van thuiskomen had. Pas veel later bedacht hij dat hij daarvoor wellicht naar Polen moest gaan, het land van zijn grootouders. Uiteindelijk kwam hij tot de conclusie dat hij zich alleen thuis voelt bij mensen die, net als hij, een verplaatserde geschiedenis met zich meedragen. Splinterkinderen. Dit is misschien ook wat ons verbindt, niet het land van onze ouders, maar die verplaatsering en het onvermogen om haar volledig grip op te krijgen.

> Ik denk dat mensen die een traumatische ervaring hebben beleefd, zelf vaak een soort tijdreizigers zijn. Ze ervaren flashbacks, vinden het moeilijk om in het 'nu' te leven

Een van de boekenkasten in de tentoonstelling 'Once an Alien' bij ROZENSTRAAT – a rose is a rose. De objecten die in de kast staan zijn gemaakt door Semà Bekirović' vader, Mirsa Bekirović.

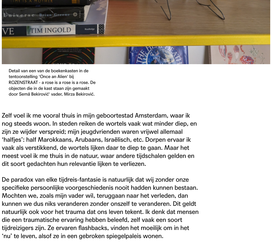

Detail van een van de boekenkasten in de tentoonstelling 'Once an Alien' bij ROZENSTRAAT – a rose is a rose is a rose. De objecten die in de kast staan zijn gemaakt door Semà Bekirović' vader, Mirsa Bekirović.

Zelf voel ik me vooral thuis in mijn geboortestad Amsterdam, waar ik nog steeds woon. In steden reiken de wortels vaak wat minder diep, en zijn ze wijder verspreid; mijn jeugdvrienden waren vrijwel allemaal 'halfjes': half Marokkaans, Arubaans, Israëlisch, etc. Dorpen ervaar ik vaak als verstikkend, de wortels lijken daar te diep te gaan. Maar het meest voel ik me thuis in de natuur, waar andere tijdschalen gelden en dit soort gedachten hun relevantie lijken te verliezen.

De paradox van elke tijdreis-fantasie is natuurlijk dat wij zonder onze specifieke persoonlijke voorgeschiedenis nooit hadden kunnen bestaan. Mochten we, zoals mijn vader wil, teruggaan naar het verleden, dan kunnen we dus niks veranderen zonder onszelf te veranderen. Dit geldt natuurlijk ook voor het trauma dat ons leven tekent. Ik denk dat mensen die een traumatische ervaring hebben beleefd, zelf vaak een soort tijdreizigers zijn. Ze ervaren flashbacks, vinden het moeilijk om in het 'nu' te leven, alsof ze in een gebroken spiegelpaleis wonen.

In de linker boekenkast (die je misschien over het hoofd zag?) staan, naast boeken van verschillende natuurkundigen over het al dan niet bestaan van de tijd (Carlo Rovelli, Stephen Hawking, Lee Smolin), boeken met gedichten en verhalen die op verschillende manieren wetenschappelijke concepten gebruiken om nieuwe perspectieven te tonen. Sommige van deze schrijvers schrijven vanuit hun persoonlijke ervaring van verplaatsering en trauma (Kurt Vonnegut, Primo Levi, Franny Choi). In het verhaal *The Heat Death Of The Universe*, van Pamela Zoline, plaatst ze het in waarzin versallen van een huisvrouw naast het uitiendelijke einde van het universum. Tijdens onze leesgroep (waarbij je zeer welkom bent) besproken we deze verhalen en gedichten. Een van de dingen die ons zijn opgevallen is dat door in- en uit te zoomen, te schakelen tussen het persoonlijke en het kosmische, de lineariteit van de tijd in veel van deze teksten ontregeld raakt.

> Een film is een soort sculptuur, opgebouwd uit tijd-fragmenten

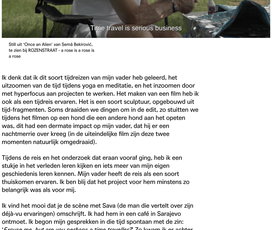

Overzicht Semà Bekirović, 'Once an Alien' bij ROZENSTRAAT – a rose is a rose is a rose.
Foto: Peter Tijhuis

Still uit 'Once an Alien' van Semà Bekirović, te zien bij ROZENSTRAAT – a rose is a rose is a rose

Ik denk dat ik dit soort tijdreizen van mijn vader heb geleerd, het uitzoomen van de tijd tijdens yoga en meditatie, en het inzoomen door met hyperfocus aan projecten te werken. Het maken van een film heb ik ook als een tijdreis ervaren. Het is een soort sculptuur, opgebouwd uit tijd-fragmenten. Soms draaiden we dingen om in de edit, zo stuitten we tijdens het filmen op een hond die een andere hond aan het opeten was, dit had een dermate impact op mijn vader, dat hij er een nachtmerrie over kreeg (in de uiteindelijke film zijn deze twee momenten natuurlijk omgedraaid).

Tijdens de reis en het onderzoek dat erson vooraf gring, heb ik een stukje in het verleden leren kijken en iets meer van mijn eigen geschiedenis leren kennen. Mijn vader heeft de reis als een soort thuiskomen ervaren. Ik ben blij dat het project voor hem ministens zo belangrijk was als voor mij.

Ik vind het mooi dat je de scène met Sava (de man die vertelt over zijn déjà-vu ervaringen) omschrijft. Ik had hem in een café in Sarajevo ontmoet. Ik begon mijn gesprekken in die tijd spontaan met de zin: *'Excuse me, but are you perhaps a time traveller?'* Zo kwam ik er achter dat er in Bosnië en Herzegovina veel tijdreizigers wonen. Zo ook Sava, die vertelde dat hij vaak déjà-vu ervaringen had. Ik sprak met hem af om mijn vader ergens te ontmoeten en, niet geheel verwonderlijk, zijn die twee sindsdien goede vrienden geworden.

Groetjes,

Semà

SEMÀ BEKIROVIĆ - Once an Alien is nog t/m 29 juli te zien bij ROZENSTRAAT — a rose is a rose is a rose

Semà Bekirović
is kunstenaar

SHARE THIS ARTICLE:
BACK TO TOP

Metropolis M nummer 3 - tegen leeftijd - against ageism
Lost chance: General Idea at Stedelijk
Nu bij ROZENSTRAAT - a rose is a rose is a rose
Dit nieuwe nummer gratis bij een jaarabonnement
Dreidoeps kunstenfestival op een rond de Brugse meen
MUSEUM HELMOND
AAN DE HORIZON
BEE FESTIVAL
Uxport Urbanvale 2023
call voor starterende kunstenaars / deadline 14-06
Aerogonic Arts 2023
Plantbrachy
Grensen
HET NIEUWE DOMEIN
WHERE THE MOON IS UP

GERELATEERD | MEEST GELEZEN

FEATURE

Open brief aan Semà Bekirović, over Once an Alien bij de ROZENSTRAAT, Amsterdam

FEATURE — Lena van Tijen

FEATURE

nu in de winkel metropolis m nummer 3 tegen leeftijd - against ageism

FEATURE —

TIJDSCHRIFT

BESTEL

BESTEL

Koop nu het nieuwste nummer

Mail naar:
karolien [at] metropolism.com
(€9,95 incl verzending)

Neem nu een abonnement op *Metropolis M* en bespaar 40%!

ABONNEER

© 2023 Metropolis M